

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหานักเรียน โรงเรียนแวงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

PARTICIPATORY ACTION RESEARCH TO SOLVE THE STUDENTS TRUANCY
PROBLEMS AT WAENG PHITTHAYAKHOM SCHOOL UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 23

พัชรินทร์ ดอกคำ*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์**

ดร.ภิญโญ ทองเหลา***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและสาเหตุของการหนีเรียนของนักเรียน 2) หาแนวทางการแก้ปัญหานักเรียนหนีเรียนของนักเรียน 3) ศึกษาผลการแก้ปัญหานักเรียนหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนแวงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติการ 3) การสังเกตการณ์ และ 4) การสะท้อนกลับ กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มผู้วิจัย จำนวน 43 คน กลุ่มเป้าหมายการพัฒนา จำนวน 68 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 91 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ของเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพและสาเหตุของการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนแวงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

1.1 สภาพ พบว่า ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ที่ผ่านมา มีนักเรียนที่หนีเรียนมากที่สุด จำนวน 68 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชาย จำนวน 65 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 3 คน ในรายวิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา

1.2 สาเหตุ พบว่า สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนไม่ค่อยดี สภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัยของนักเรียนมีการระบาดของยาเสพติด การเดินทางมาโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการมาโรงเรียน กฎระเบียบของโรงเรียนเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายนักเรียนคบเพื่อนที่ไม่ดี การจัดการเรียนรู้ของครูไม่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล และความต้องของผู้เรียน ทำให้นักเรียนไม่ยอมเข้าเรียน ส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนตามมา

2. แนวทางการแก้ปัญหานักเรียนหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนแวงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ซึ่งประกอบด้วย

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาคณะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 การจัดกิจกรรมตามแนวทางในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน 7 กิจกรรม ดังนี้ 1) การให้คำปรึกษาเบื้องต้น 2) กิจกรรมในชั้นเรียน 3) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน 4) การสื่อสารกับผู้ปกครอง 5) กิจกรรมสอนซ่อมเสริม 6) กิจกรรมเสริมหลักสูตร 7) การเยี่ยมบ้านนักเรียน ในวงรอบที่ 1 และในวงรอบที่ 2 ใช้แนวทางขยายกรอบเวลาในการทำกิจกรรมเพิ่มอีก และเพิ่มอีก 1 กิจกรรม คือ กิจกรรมฟื้นฟูคุณธรรมจริยธรรม

2.2 การนิเทศภายใน เป็นการติดตามการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม เป็นการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ เพื่อช่วยเหลือ ผู้ร่วมวิจัยในขณะดำเนินกิจกรรมต่างๆ เมื่อเจอปัญหาจะให้คำปรึกษาหารือ หาทางแก้ปัญหา และเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานต่อไป ระหว่างการนิเทศภายใน จะมีการประชุม เพื่อรายงานความคืบหน้าของกิจกรรม ซักถามปัญหาอุปสรรค และเสนอแนะแนวทางแก้ไข และหลังจากการนิเทศสิ้นสุด จะมีการประชุมสรุปผลการนิเทศและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อไป

3. ผลการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า จากการติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยร่วมกันหาแนวทางขึ้นและได้นำไปปฏิบัติ พบว่า สามารถนำไปใช้ได้จริง บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนโดยรวมทุกกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) และส่งผลให้จำนวนนักเรียนที่หนีเรียนในโรงเรียนเวียงพิทยาคมมีจำนวนลดลงร้อยละ 52.12

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to investigate the current states and causes of the students' truancy at Waeng Phitthayakhom School, 2) to find out guidelines to solve the students' truancy problems, and 3) to explore the problems to solve the students' truancy at Waeng Phitthayakhom School under the Office of the Secondary Educational Service Area 23. The research employed two spirals of a four-stage of participatory action research comprising planning, action, observation and reflection. The target group consisted of a researcher, 42 co-researchers, 68 students with truancy behaviors along and 91 respondents. The instruments used were a form of interview and a set of questionnaires. The statistics applied for analyzing quantitative data were mean, percentage and standard deviation. Content Analysis and content classification were employed for qualitative data in forms of descriptive presentation.

The findings of the research were as follows :

1. The current states and causes of the students' truancy at Waeng Phitthayakhom School could be concluded :

1.1 The current states revealed that, in the first semester of academic year 2011, the students played truant at the highest level in a number of 68 students including 65 males and 3 females in subject of English, mathematics, Thai, Sciences and Social.

1.2 The causes of the students' truancy included families with low income, accommodation environment, the spread of narcotics/drug, travelling means not conducive to going to school, school regulations concerning dressing, students' relations with bad colleagues, the teachers' instruction was not consistent with

the learners' interests, expertise and individual differences and made the students pay no attention to class attendance affecting truancy among the students eventually.

2. The guidelines to solve the students' truancy problems at Waeng Phitthayakhom School under the Office of the Secondary Educational Service Area 23 comprised :

2.1 The application of activities to solve the students' truancy problems were composed of 1) basic counseling, 2) activities of " Friend-Help-Friend", communications with the students' parents/guardians, remedial learning activities, supplementary activities and visiting of the students' places. In both the first and second spirals, the extension of time and one more activity were included, that is, rehabilitation of morality.

2.2 The internal supervision to solve the students' truancy at Waeng Phitthayakhom School consisted of advice and suggestions to help the co-researchers during the implementation of activities. Whenever the problems occurred, advice would be provided to solve the problems along with suggestions to further the activities. During the internal supervision, meetings to inform the progress of the activities implemented, inquiry of problems, obstacles and suggestions to solve the problems faced were applied. After the supervision ended, meetings to conclude the effects of supervision and useful suggestions would be employed.

3. The effects of the solution of the students' truancy at Waeng Phitthayakhom School under the Office of the Secondary Educational Service Area 23 revealed that from the monitoring and evaluation of the problem solution showed that what the co-researchers worked together and put into action able to be applied actually and achieved the goals set. The co-researchers involved in solving the problems of the students' truancy in every activity at the highest level in general leading to the decrease of the students' truancy at Waeng Phitthayakhom School at 52.12 percent.

ภูมิหลัง

ปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป โดยเป็นผลกระทบมาจากการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศไทย ผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนยังขาดทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี ปัจจุบันเว็บไซต์ที่ไม่พึงประสงค์ในประเทศไทยขยายตัวสูงขึ้น นอกจากนี้สื่อมวลชนอื่นๆ ทั้งสื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวนมากขาดความเข้มงวดทางจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงลบ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ให้ความสำคัญกับส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง นำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่างๆ หลายอย่าง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549 : 15)

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญที่มีต่อการส่งเสริมเติมเต็มการพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีบุคลิกภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์จึงกำหนดให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้โรงเรียนพัฒนาผู้เรียนมีคุณลักษณะที่เหมาะสมอย่างรอบด้าน ทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะ สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีคุณธรรมโดยกำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียนไว้ 8 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้โดยเฉพาะในมาตรฐานที่ 1 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ (สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2549 : 25-26) นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ซึ่งช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่กำลังค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ต้องการความเป็นอิสระ ต้องการการยอมรับ ยกย่อง ชอบทดลองประสบการณ์แปลกๆ ใหม่ ๆ มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย เปลี่ยนแปลงบ่อยหล้งง่าย เปื่อง่าย ชอบเลียนแบบผู้ที่ตนเองนิยมชมชอบและชอบสังคมโดยในกลุ่มเพื่อนจะมีทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศที่สำคัญเป็นช่วงชีวิตที่หึกเหวขึ้นลงได้ง่ายอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ร่างกาย จิตใจและสังคม ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย นอกจากนี้ ยังวิตกกังวลจากความคาดหวังของสังคม โดยเฉพาะพ่อแม่ เนื่องจากความละเอียดอ่อนทางอารมณ์ จิตใจ ทำให้เกิดปัญหาความเครียดทางจิตใจอย่างมาก ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่ชักนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ ที่มีผลทางลบต่อคุณภาพชีวิต ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการทดลอง สารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์อาจส่งผลต่อเนื่องถึงการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น รวมไปถึงพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ครอบครัวนับว่าเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อการส่งเสริมการพัฒนาการของเด็กวัยรุ่นในด้านต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548 : 1)

ปัญหาการหนีเรียนเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้ผลการเรียนในภาพรวมของโรงเรียนต่ำลง โรงเรียนแนวพิทยาคม เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ตั้งอยู่ที่ 9206 หมู่ 6 ตำบลแว้ง อำเภอสง่างแดน จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมประจำตำบล ซึ่งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้นักเรียนหนีเรียนซึ่ง ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการหนีโรงเรียนของเด็กนักเรียนส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากปัจจัยที่สำคัญดังนี้ คือ 1) ครอบครัวและทัศนคติของบิดา มารดาต่อการเรียนของบุตร ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวขาดความอบอุ่น ขาดความเข้าใจต่อนักเรียน ครอบครัวขาดระเบียบวินัย ครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ ครอบครัวที่มีการลงโทษเด็กอย่างรุนแรง เมื่อเด็กกระทำผิด ครอบครัวยากจน ลักษณะครอบครัวดังกล่าวนี้ล้วนแต่มีผลต่อบุคลิกภาพและการปรับตัวของนักเรียนทั้งสิ้น 2) ตัวนักเรียนเอง มีความรู้สึกไม่ชอบเรียนบางรายวิชา เนื่องจากตัวเองไม่ถนัด ไม่เข้าใจหรือบางครั้งเรียนไม่ทันเพื่อน เกิดความรู้สึกเบื่อเรียน การมาโรงเรียนเกิดความรู้สึกว่าตัวเองมีปมด้อย อันเนื่องมาจากฐานะทางบ้านยากจนหรือปมด้อยทางด้านรูปร่างหน้าตา ถูกเพื่อนล้อเลียนบ่อยๆ เป็นต้น 3) เพื่อน วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบแสวงหาความแปลกใหม่ ชอบคึกคะนอง ชอบสนุก ชอบทดลองและเป็นวัยที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนมาก ในครั้งแรกที่นักเรียนหนีเรียนอาจเนื่องมาจากการเอาแบบอย่างเพื่อน ถูกเพื่อนชักจูง ถ้านักเรียนไม่ยอมหนีโรงเรียนตามเพื่อนที่ท้าทายก็จะถูกเพื่อนสบประมาทว่าขี้ขลาดตาขาว นักเรียนมีความรู้สึกว่าการหนีโรงเรียนทำให้ตนเองมีอิสระมากขึ้นและมีความพึงพอใจ ถึงแม้ตนเองจะถูกลงโทษก็ตาม ถ้าการหนีโรงเรียนครั้งแรกนักเรียนได้รับความพึงพอใจ ในครั้งต่อไป เมื่อนักเรียนประสบปัญหาความเบื่อหน่ายในการเรียนก็จะหาทางออกโดยการหนีโรงเรียนดังกล่าว 4) โรงเรียน นักเรียนมีปัญหาในการปรับตัวต่อระเบียบของโรงเรียนและต่อครู ระเบียบ กฎเกณฑ์ของโรงเรียนที่ค่อนข้างเก่า มิได้ปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับธรรมชาติวัยรุ่นและสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในปัจจุบัน ครูผู้สอนค่อนข้างดุ เข้มงวดไม่เข้าใจวัยรุ่น วิธีการสอนของครูไม่ดึงดูดความสนใจของเด็กหรือสอนแล้วเด็กไม่รู้เรื่อง เป็นต้น ซึ่งปัญหาการหนีเรียนเป็นปัญหา ที่ควรได้รับการแก้ไขมากที่สุด เนื่องจากเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกวัน เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกระดับชั้น เห็นได้จากข้อมูลจากฝ่ายกิจการนักเรียนโรงเรียนแนวพิทยาคม และเป็นปัญหาที่ครูที่ปรึกษาทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาให้นักเรียนที่หนีเรียนให้หันมาสนใจในการเรียนมากขึ้น (รพีพงศ์ ตั้งธรรมพิทักษ์. สัมภาษณ์, 2554)

ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนในโรงเรียนแนวพิทยาคม จึงเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายจะต้องตระหนักถึงความสำคัญ เพื่อหาทางร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขอย่างจริงจังและเร่งด่วน โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีกฎ ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียน ได้ปฏิบัติตามและให้การสนับสนุนส่งเสริมครูในการดูแลและป้องกันนักเรียนหนีเรียน เพราะครูจะเป็นผู้ที่รู้จักเด็กในความดูแลของตนเองมากกว่าผู้อื่นและสามารถบอกได้ว่าสาเหตุที่นักเรียนหนีเรียนมาจากสาเหตุใด และสามารถหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการหนีเรียนของนักเรียนได้ดีกว่าผู้อื่นต่อไป ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นและส่งผลให้นักเรียนขาดเรียนน้อยลง ทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนในที่ปรึกษาสนใจที่จะทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

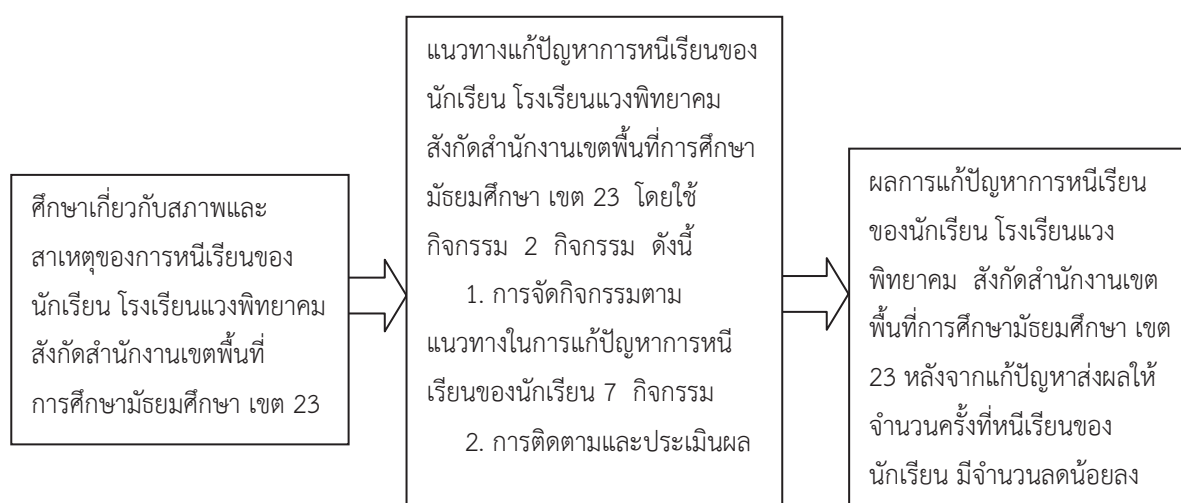
แบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาคะแนนนักเรียนของนักเรียนโรงเรียนเวียงพิทยาคม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงในการลดจำนวนนักเรียนที่เรียนแล้วยังลดปัญหาทางอารมณ์ในเรื่องการที่นักเรียนที่เรียนแล้วจะไปก่อเหตุต่างๆ ที่ไม่ดีมากมายตามมา เช่น เสพยาเสพติดการลักขโมย เป็นต้น แล้วยังใช้เป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาอื่นๆ สำหรับไปปรับใช้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและสาเหตุของการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
2. เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาคะแนนนักเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
3. เพื่อศึกษาผลการแก้ปัญหาคะแนนนักเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาคะแนนนักเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นกรอบแนวคิด ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้ คือ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ได้กำหนดขอบเขตของการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 49, กรมสุขภาพจิต. 2547 : 100-129)

- 1.1 กิจกรรมให้คำปรึกษา
- 1.2 กิจกรรมในชั้นเรียน
- 1.3 กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
- 1.4 กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง
- 1.5 กิจกรรมสอนซ่อมเสริม
- 1.6 กิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 1.7 กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน
2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย
  - 2.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 43 คน ประกอบด้วย
    - 2.1.1 ผู้วิจัย
    - 2.1.2 ผู้ร่วมวิจัย คือ ครูโรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 จำนวน 42 คน
  - 2.2 กลุ่มเป้าหมายปรับพฤติกรรม คือ นักเรียนจำนวน 68 คน โดยใช้ข้อมูลจากการบันทึกของฝ่ายกิจการนักเรียน และได้มาโดยคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย
    - 2.2.1 นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 16 คน
    - 2.2.2 นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 27 คน
    - 2.2.3 นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 คน
    - 2.2.4 นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน
    - 2.2.5 นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 คน
    - 2.2.6 นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 คน
    - 2.2.7 นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 คน
  - 2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 91 คน
    - 2.3.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงพิทยาคม จำนวน 1 คน
    - 2.3.2 รองผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงพิทยาคม จำนวน 2 คน
    - 2.3.3 ผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการปรับพฤติกรรม จำนวน 68 คน
    - 2.3.4 นักเรียนที่เป็นกลุ่มพี่เลี้ยงในกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน จำนวน 19 คน
    - 2.3.5 ผู้นิเทศ คือ รักษาการรองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยตั้งแต่ สิงหาคม 2554 – กุมภาพันธ์ 2555

4. ขอบเขตด้านวิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยผู้วิจัยได้นำหลักการและขั้นตอนตามแนวคิดของเคมมิสและแม็คแทกการ์ท (Kemmis and MC Taggart. 1988 : 11, อ้างถึงใน องอาจ นัยพัฒน์. 2551 : 301-303) เป็นกระบวนการในการวิจัยโดยได้ดำเนินการ 2 วงรอบ (spiral) ประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning)
2. การปฏิบัติการ (Action)
3. การสังเกตการณ์ (Observation)
4. การสะท้อนกลับ (Reflection)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบบันทึกการประชุม การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนโรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
2. แบบสอบถาม เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
3. แบบสัมภาษณ์ครู ในงานวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมดังนี้

1. ขั้นการวางแผน (Planning)
  - 1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง
  - 1.2 การสัมภาษณ์นักเรียนที่หนีเรียนและครูผู้ร่วมวิจัย
  - 1.3 การประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนดำเนินการ
2. ขั้นการปฏิบัติการ (Action)
  - 2.1 จัดกิจกรรมตามแนวทางในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน
  - 2.2 ติดตามและประเมินผลโดยการนิเทศภายใน
3. ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation)
  - 3.1 การสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละกิจกรรม
  - 3.2 การสอบถามนักเรียนที่หนีเรียน
4. ขั้นการสะท้อนกลับ (Reflection)
  - 4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนตามแนวทางการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน และการติดตามและประเมินผลโดยการนิเทศภายใน แล้วประมวลผลภาพรวม
  - 4.2 สรุปผลการดำเนินงาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีดังนี้

1. ค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) จัดหมวดหมู่ของเนื้อหา และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและสาเหตุของการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

1.1 สภาพ พบว่า ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ที่ผ่านมามีนักเรียนที่หนีเรียนมากที่สุด จำนวน 68 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชาย จำนวน 65 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 3 คน ในรายวิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาสังคมศึกษา

1.2 สาเหตุ พบว่า สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนไม่ค่อยดี สภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัยของนักเรียนมีการระบาดของยาเสพติด การเดินทางมาโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการมาโรงเรียน กฎระเบียบของโรงเรียนเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย นักเรียนคบเพื่อนที่ไม่ดี การจัดการเรียนรู้ของครูไม่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล และความต้องการของผู้เรียน ทำให้นักเรียนไม่ยอมเข้าเรียน ส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนตามมา

2. แนวทางการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ซึ่งประกอบด้วย

2.1 จัดกิจกรรมตามแนวทางในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน 7 กิจกรรม ดังนี้ 1) การให้คำปรึกษาเบื้องต้น 2) กิจกรรมในชั้นเรียน 3) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน 4) การสื่อสารกับผู้ปกครอง 5) กิจกรรมสอนซ่อมเสริม 6) กิจกรรมเสริมหลักสูตร 7) การเยี่ยมบ้านนักเรียน ในวงรอบที่ 1 และในวงรอบที่ 2 ใช้แนวทางขยายกรอบเวลาในการทำกิจกรรมเพิ่มอีก เนื่องจากการทำกิจกรรมในวงรอบที่ 1 น้อยเกินไป โดยดำเนินการตามกิจกรรมตามแนวทางในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน คือ 1) การให้คำปรึกษาเบื้องต้น 2) กิจกรรมในชั้นเรียน 3) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน 4) การสื่อสารกับผู้ปกครอง 5) กิจกรรมซ่อมเสริม 6) กิจกรรมเสริมหลักสูตร 7) การเยี่ยมบ้านนักเรียน และเพิ่มขึ้นอีก 1 กิจกรรม คือ กิจกรรมฟื้นฟูคุณธรรมจริยธรรม

2.2 การนิเทศภายในเป็นแนวทางการพัฒนาที่ดีและมีประโยชน์มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ร่วมวิจัยเป็นอย่างมาก ในการวิจัยครั้งนี้มีการนิเทศภายในทั้ง 2 วงรอบ เป็นการนิเทศและติดตามการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม เป็นการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ เพื่อช่วยเหลือผู้ร่วมวิจัยในขณะดำเนินกิจกรรมตามแนวทางในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนทั้ง 7 กิจกรรม เมื่อเจอปัญหาจะให้คำปรึกษา ร่วมหาทางแก้ปัญหา และเสนอแนะแนวทาง การดำเนินงานต่อไป ระหว่างการนิเทศ ติดตาม จะมีการประชุม เพื่อรายงานความคืบหน้าของกิจกรรม ชักถามปัญหา อุปสรรค และเสนอแนะแนวทางแก้ไข และหลังจากการนิเทศสิ้นสุด จะมีการประชุมสรุปผลการนิเทศและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อไป

3. ผลการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า จากการติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนเวียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยร่วมกันหาแนวทางขึ้นและได้นำปฏิบัติ พบว่าสามารถนำไปใช้ได้จริง บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนโดยรวมทุกกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด และส่งผลให้จำนวนครั้งที่หนีเรียนของนักเรียนมีจำนวนลดลงทั้ง 68 คน โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 52.12 เนื่องจากการได้รับการแก้ปัญหาตามแนวทาง

ในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนทั้ง 7 กิจกรรม และอีก 1 กิจกรรม คือ กิจกรรมฟื้นฟูคุณธรรมจริยธรรม

3.1 การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละกิจกรรม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน พบว่า ครูทุกท่านได้ทำการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนทุกคน โดยดูจากบันทึกการให้คำปรึกษาเบื้องต้นของครูที่ปรึกษา ครูมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากครูบางส่วนได้นำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอน ทำให้การเรียนการสอนของครูหลากหลายมากขึ้น ทำให้นักเรียนอยากเข้าเรียนในแต่ละครั้งเพิ่มมากขึ้น การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นกิจกรรมที่ดี ทำให้เพื่อนที่มีพฤติกรรมดีมีส่วนช่วยเพื่อนที่มีพฤติกรรมชอบหนีเรียนให้กลับมาสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น การที่ครูได้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียนในการแจ้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ดีเป็นการช่วยกันดูแลนักเรียนทั้งสองฝ่าย การที่ได้พูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียนทำให้เกิดความเข้าใจทั้งครูและผู้ปกครองส่งผลให้นักเรียนบางคนลดพฤติกรรมการหนีเรียนลง เนื่องจากถ้ามีปัญหาอะไรก็สามารถนำปัญหานั้นมาปรึกษาครูได้ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาหาทางแก้ไขร่วมกัน

3.2 การสอบถามนักเรียนที่หนีเรียน เกี่ยวกับการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนโดยใช้แบบสอบถามนักเรียน พบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมตามแนวทางในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน 7 กิจกรรม และการนิเทศภายใน วงรอบที่ 1 พบว่า ครูที่ปรึกษามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน อยู่ในระดับมาก 3 กิจกรรม แต่มีค่าเฉลี่ยอยู่ใกล้ขีดจำกัดล่าง (Lower Bound) ของระดับมากทุกกิจกรรม คือ การส่งเสริมกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนของครูที่ปรึกษา การเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูที่ปรึกษา และความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับครูที่ปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลนักเรียน ส่วนอีก 4 กิจกรรมที่เหลือ อยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่มีกิจกรรมใดเลยที่ได้ระดับมากที่สุด ดังนั้นในการดำเนินการตามแนวทางการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนจำเป็นต้องมีการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ต่อไป โดยใช้แนวทางขยายกรอบเวลาในการทำกิจกรรมเพิ่มอีก เนื่องจากการทำกิจกรรมในวงรอบที่ 1 น้อยเกินไป และเพิ่มขึ้นอีก 1 กิจกรรม คือ กิจกรรมฟื้นฟูคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้ผู้นิเทศจะต้องให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน ผลการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนในวงรอบที่ 2 พบว่า ครูที่ปรึกษามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีรายการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ

3.3 การศึกษาข้อมูลฝ่ายกิจการนักเรียน พบว่า หลังจากการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนทั้งสองวงรอบ จำนวนนักเรียนที่หนีเรียนได้รับการแก้ปัญหาการหนีเรียนจากครูที่ปรึกษา จากข้อมูลภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 กับจำนวนนักเรียนหนีเรียนหลังการได้รับการแก้ปัญหาการหนีเรียนจากครูที่ปรึกษา ข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 มีจำนวนลดลง 68 คน คิดเป็นร้อยละ 52.12 จึงสามารถสรุปได้ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการที่ตั้งไว้ว่า ครูที่ปรึกษามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนและส่งผลให้จำนวนครั้งที่นักเรียนหนีเรียนในโรงเรียนแวงพิทยาคม มีจำนวนลดลงร้อยละ 52.12

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของครูที่ปรึกษาในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน ทำให้จำนวนนักเรียนที่หนีเรียนน้อยลง ดังนั้น โรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูที่ปรึกษามีการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนต่อไป

1.2 เมื่อโรงเรียนได้ทราบปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนหนีเรียน โรงเรียนควรหาวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาที่ให้มีน้อยลงหรือหมดไป เพื่อให้นักเรียนจะได้ไม่หนีเรียนอีก

1.3 โรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้น่าเรียน

1.4 ครูที่ปรึกษาควรมีการให้คำปรึกษากับนักเรียนอย่างเหมาะสม สม่ำเสมอ และมีการทำความคุ้นเคยกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนวางใจ และกล้าที่จะปรึกษา

1.5 โรงเรียนควรส่งเสริมกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับนักเรียนทุกชั้นเรียน โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่หนีเรียน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ดีและนักเรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมนี้มาก

1.6 โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมฟื้นฟูคุณธรรมจริยธรรมทุกสัปดาห์ สำหรับนักเรียนทุกคนในโรงเรียน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องคุณธรรมกับนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยการมีส่วนร่วมของครูที่ปรึกษาในการดูแลและป้องกันพฤติกรรมของนักเรียนในด้านอื่นๆ ต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยการมีส่วนร่วมของครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน

2.3 ควรมีการวิจัยการมีส่วนร่วมของครูประจำวิชาในการแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

เกียรติศักดิ์ โคตะสิน. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านโนนกุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2553.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, 2547.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. คู่มือข้อปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยใน สถานศึกษา. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2548.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพฯ : ห.จ.ก. วี.เจ. พรินต์ติ้ง, 2549.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2549.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่). พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2553.

ไพบุลย์ บุญลือ. การวิเคราะห์สาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาพฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านเหล่าคามพิทยาคม รัชม้งคณาภิเษก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2551.

รพีพงศ์ ตั้งธรรมพิทักษ์. ผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงพิทยาคม. สัมภาษณ์, 2554.

สุกานดา คำเมือง. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นในการดูแลและป้องกันการหนีเรียนของนักเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1. สกลนคร : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2552.

องอาจ นัยพัฒน์. การออกแบบการวิจัย : วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสานวิธีการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.